

استفاده از سمعک و دیگر تجهیزات کمک‌شنوایی در کودکان با نشانگان داون « راهنمای خانواده ها »

ترجمه: گیتا موللی / دکترای روان‌شناسی و آموزش کودکان استثنایی
بهرام ملکوتی / بورده جراحی گوش و حلق و بینی، فوق تخصص گوش و حلق و بینی کودکان

چکیده:

باریکی نیز دارند. این امر سبب می‌شود جا گذاشتن قالب گوش برایشان مشکل باشد و همچنین جرم گوش حتی به میزان کم سبب مسدود شدن مجرای گوش آنها می‌گردد.

اغلب کودکان با نشانگان داون علاوه بر مشکلات یادگیری، مشکلاتی در دیگر زمینه‌ها نیز دارند. کم‌شنوایی یکی از شایع‌ترین مشکلات در کودکان دارای نشانگان داون است. در صورت تشخیص کم‌شنوایی، نخستین اقدام استفاده از سمعک و تجهیزات کمک‌شنوایی است. از این‌رو در مقاله‌ی حاضر به توضیح پیرامون چگونگی کاربرد سمعک در کودکان دارای نشانگان داون و ارائه‌ی راهکارهای مناسب برای خانواده‌ها پرداخته می‌شود.

سمعک:

مجرای گوش باریک و تجمع جرم گوش سبب می‌شود گذاشتن سمعک پشت گوشی برای برخی کودکان باعث بروز مشکل شود، زیرا صدای تقویت شده توسط سمعک با جرم گوش یا با دیواره‌های مجرا برخورد کرده، در نتیجه سمعک آنها صدای سوت می‌دهد. اگر فرزندان دچار هر یک از این مشکلات بود، برای حل مشکل به شنوایی‌شناس مراجعه فرمائید. زمانی که سمعک مناسب برای کودک تجویز شد، نحوه کار آن، نحوه پاک کردن و نگهداری‌اش و همچنین نحوه تعویض باتری‌ها به شما نشان داده می‌شود بهتر است این اطلاعات را بصورت مکتوب دریافت کرده و با خود به منزل ببرید. شنوایی‌شناس به شما خواهد گفت چه زمان‌هایی از سمعک استفاده کنید.

سمعک برای اغلب کم‌شنوایی‌ها مفید است. نوع سمعک مناسب برای فرزندان بسته به نوع و میزان کم‌شنوایی‌اش متفاوت است. سمعک اصوات را پیش از رسیدن به گوش تقویت می‌کند. سمعک انواع و مدل‌های مختلفی دارد. بیشتر کودکان می‌توانند از سمعک‌های پشت گوشی برای هر گوش استفاده کنند. سمعک در قسمت بالای لاله گوش قرار می‌گیرد و به قالبی وصل می‌شود که در گوش کودک کاملاً جا می‌گیرد. بسیاری از کودکان دارای نشانگان داون بخوبی قادر به استفاده از سمعک‌های پشت گوشی هستند. معمولاً لاله‌ی گوش کودکان دارای نشانگان داون بسیار نرم و کوچک است. بنابراین گذاشتن سمعک پشت گوشی برایشان بسیار مشکل است. کودکان دارای نشانگان داون در عین حال معمولاً مجرای گوش بسیار

استفاده همزمان از عینک و سمعک :

معمولاً پشت گوش جای لازم هم برای استفاده از سمعک و هم استفاده از دسته عینک وجود دارد. غالباً بینایی سنج‌ها دسته‌های عینک را طوری طراحی می‌کند که جای لازم برای سمعک هم در نظر گرفته شود. گاه ممکن است از انواع دیگری از سمعک استفاده شود. شنوایی‌شناس در این موارد به شما کمک می‌کند.

وقتی که کودک برای نخستین بار از سمعک استفاده می‌کند لازم است آنرا دائم به گوش داشته باشد. این امر سبب می‌شود به آن عادت کند و اثرات مفید آن هم برای شما و هم برای شنوایی‌شناس آشکار می‌شود. ابتدا باید کودک را تشویق کنیم تا به سمعک‌اش علاقمند شود. چگونگی نگرش خود شما به سمعک مهم است. اگر خودتان سمعک را بپذیرید، فرزندتان هم دید مثبتی برای استفاده از آن خواهد داشت و به راحتی آن را می‌پذیرد.

به خاطر داشته باشید چیزی را می‌خواهید در گوش کودک قرار دهید که پیش از این نبوده است. اگر سمعک را برای نوزاد می‌خواهید استفاده کنید، تا زمانی که خودتان احساس ناراحتی نکنید و دلواپس و عصبی نباشید او نیز از آن آزرده نخواهد شد.

نکات مهم برای تشویق کودکان به استفاده از سمعک (راهنمای والدین)

✓ پیش از آنکه قالب را در گوش کودک بگذارید، چند دقیقه آن را در دستتان نگهدارید. با این کار، قالب گرم می‌شود و به کودک شوک وارد نمی‌شود. همچنین نرم‌تر می‌شوند و راحت‌تر داخل گوش قرار می‌گیرد. در نتیجه کودک احساس بهتری پیدا می‌کند. می‌توانید پیش از آنکه نوزاد یا کودک‌تان از خواب بلند شود، سمعک را بگذارید تا هنگام بیدار شدن سمعک در جای

خودش قرار گرفته باشد (اما هرگز نوزاد یا کودک خردسال را با سمعک تنها نگذارید زیرا ممکن است آنرا در دهان خود بگذارد).

زمانی که سمعک مناسب برای کودک تجویز شد، نحوه کار آن، نحوه پاک کردن و نگهداری‌اش و همچنین نحوه تعویض باتری‌ها به شما نشان داده می‌شود

✓ سعی کنید سمعک گذاشتن را به عنوان بخشی از برنامه‌ی روزانه مانند پوشاندن و در آوردن لباس کودک جا بیندازید. زمانی که کودک از خواب بلند می‌شود سمعک را روی گوشش بگذارید و زمانی که به خواب می‌رود سمعکش را بردارید. در اینصورت برای کودک خیلی طبیعی جلوه می‌کند که هرگاه از خواب بیدار شد سمعک بزند.

✓ زمان سمعک گذاشتن کودک را بتدریج طولانی کنید. ابتدا چند بار در روز هر بار به مدت چند دقیقه برایش سمعک بگذارید. اگر چندین بار در روز سمعک را برایش گذاشته‌اید و هر بار چند ثانیه بعد آنرا پرتاب کرده و به شما فشار روانی وارد کرده است دیگر برایش سمعک نگذارید و به او استراحت بدهید. زیرا کودک فشار روانی شما را احساس می‌کند و این امر کار را مشکل‌تر می‌سازد، بنابراین چند ساعت بعد یا روز بعد زمانی که آرامش داشتید دوباره امتحان کنید.

✓ چیزی مانند یک اسباب بازی برای پرت کردن حواس کودک آماده داشته باشید. حتی می‌توانید یک اسباب بازی را فقط به زمان سمعک گذاشتن او اختصاص دهید.

✓ اگر کودک‌تان احساس ناراحتی یا درد کند سمعکش را برمی‌دارد. اگر متوجه شدید کودک پس از شنیدن صداهای بلند یا به دلیل احساس درد سمعک را

اتفاق می‌افتد که میکروفن روی سمعک نزدیک به یک جسم سفت (مثلاً تشک) قرار می‌گیرند. می‌توانید بالش را پشت گوش کودک بگذارید، کودک را کمی جابجا کنید یا هنگام غذا دادن درجه سمعک را کم یا آنرا خاموش کنید.

✓ می‌توانید یک هدبند مخصوص برای سمعک تهیه کنید که آنرا در جای خود ثابت نگهدارد و سمعک جابجا نشود. برای تهیه این هدبندها با شنوایی شناس مشورت کنید.

نکات ذکر شده، موارد کلی است شما می‌توانید

خودتان راه حل‌های مناسب برای خود و فرزندتان را

پیدا کنید و به کار ببرید.

سمعک‌های انتقال استخوانی و سمعک‌های Baha³

برخی از کودکان دارای نشانگان داون که کم‌شنوایی انتقالی دارند و یا گذاشتن سمعک‌های پشت گوشی برایشان مشکل است می‌توانند از این نوع سمعک استفاده کنند. سمعک‌های انتقال استخوانی یک صفحه ارتعاشی دارند که صدا را منتقل می‌کند و صدا به جای انتقال از طریق گوش میانی می‌تواند از این طریق به گوش داخلی منتقل شود. این سمعک‌ها همراه با یک ارتعاشگر به وسیله یک هدبند پشت گوش روی استخوان ماستویید (بخشی از استخوان پشت گوش)

بر می‌دارد یا اگر کودک پس از شنیدن صداها چشمک می‌زند با شنوایی شناس مشورت کنید تا سمعک را برایتان تنظیم کند.

✓ سمعک را در یک جای مخصوص و امن نگهدارید. اگر خودش سمعک را برمی‌دارد هر بار او را به جای خاصی ببرید تا سمعکش را پس از درآوردن آنجا بگذارد. او به تدریج متوجه می‌شود سمعک جای خاصی دارد. به این ترتیب هر وقت سمعک روی گوش کودک نبود، نیازی نیست همه جا را به دنبال آن بگردید.

✓ سعی کنید با دیگر والدین در تماس باشید و از تجربیات آنها استفاده کنید. این کار سبب می‌شود فرزندتان با دیگر کودکانی که سمعک دارند ملاقات کند و متوجه شود تنها کسی نیست که سمعک دارد. دیدن بزرگسالانی که سمعک دارند هم مفید است تا کودک متوجه شود افراد در هر سنی ممکن است سمعک بزنند.

✓ سمعک رنگ‌های مختلف دارد بنابراین می‌توانید به فرزندتان اجازه دهید خودش رنگ مورد نظرش را انتخاب کند. همچنین می‌توانید روی سمعک، برچسب‌های قشنگ بچسبانید تا کودک به آن علاقمند شود. با این کار می‌توان سمعک هر گوش را به یک رنگ تهیه کرد تا با هم اشتباه نشوند. قالب‌ها را هم می‌توان به رنگ‌های مختلف یا با نقش‌های مختلف سفارش داد.

✓ اجازه دهید فرزندتان خودش انتخاب کند. می‌توانید دو مورد را در اختیارش بگذارید تا خودش یکی را به گوشش بزند. یا خودش شکل مورد علاقه اش را برای چسباندن روی سمعک انتخاب کند.

✓ ممکن است زمانی که به فرزندتان غذا می‌دهید یا زمانی که کودک دراز می‌کشد، سمعکش سوت بزند. این سوت زدن را فیدبک² می‌گویند. این حالت زمانی

کاشت حلزون با سمعک تفاوت دارد. کاشت حلزون از طریق تحریک عصب شنوایی با سیگنال‌های الکتریکی، حسی از شنوایی به کودک می‌دهد. کاشت حلزون دو قسمت دارد. یک گیرنده که از طریق جراحی در زیر پوست پشت گوش قرار می‌گیرد و یک بخش خارجی که مانند سمعک، به گوش زده می‌شود. تصمیم برای استفاده از کاشت حلزون برای بیشتر خانواده‌ها تصمیمی بسیار مهم و مشکل است. بیش از تصمیم‌گیری باید کودکان را چندین بار برای ارزیابی به مراکز ویژه برد و با پزشک گوش و حلق و بینی و کارشناسان شنوایی سنجی مشورت فرمائید تا در صورت لزوم شما را به مراکز ویژه کاشت حلزون ارجاع دهند.

سیستم‌های FM :

در بسیاری از موقعیت‌ها، شنیدن برای کودکان بسیار مشکل می‌شود. مهمترین موقعیتها عبارتند از :

- محلی که صداهای ناخواسته محیطی بسیار زیاد باشد.
- محلی که صداها در آن انعکاس پیدا می‌کند.
- محلی که بین فردی که صحبت می‌کند و کودک دارای کم شنوایی فاصله زیاد است.

سیستم‌های FM در حل این مشکلات بسیار کمک کننده‌اند به عنوان مثال در صورتی که فرزندان در مدرسه از FM استفاده کنند، صدای معلمی که جلوی یک کلاس شلوغ در حال صحبت کردن است طوری به کودک می‌رسد گویی درست در جلوی او ایستاده است دستگاه FM فرستنده‌ای دارد که فردی که در حال صحبت است (مثلاً معلم) آن را به خود می‌زند و گیرنده‌ای توسط کودک استفاده می‌شود، این دستگاه، صداهای مورد نظر کودک را در مقایسه با صداهای محیطی برای او واضحتر و بلند می‌کند.

قرار می‌گیرد. کودکانی که کم شنوایی انتقالی دائمی دارند و سمعک‌های انتقالی استخوانی برایشان مناسب است، می‌توانند در عین حال از سمعک‌های BAHA هم استفاده کنند. این سمعک‌ها پردازشگر صوتی دارند که روی صفحه ثابتی قرار دارد به یک پیچ کوچک از جنس تیتانیوم وصل شده است. این پیچ را می‌توان از طریق عمل جراحی در استخوان پشت گوش نصب کرد. BAHA از طریق صفحه ثابت مستقیماً به قسمتی از استخوان سر وصل می‌شود که حلزون (گوش داخلی) در آن قرار دارد. به این طریق صدا مستقیماً به گوش داخلی می‌رسد.

در کودکان خردسال که استخوان سر خیلی نازک است و نمی‌توانند صفحه متصل به BAHA را نگهدارد یا کودکان بزرگتری که عمل جراحی برایشان مناسب نیست می‌توان نوع دیگری از BAHA را به کار برد که شبیه دیگر سمعک‌های انتقالی استخوانی است و می‌توان آنرا به صورت موقت یا دائمی مورد استفاده قرار داد.

کاشت حلزون :

کاشت حلزون برای کودکان با کم شنوایی حسی عصبی شدید تا عمیق بکار می‌رود که با سمعک قادر به شنیدن محدوده کامل اصوات گفتاری نیستند.

اشاره و زبان گفتاری استفاده شود، آموزش و به کارگیری زبان اشاره در بدو نوزادی و خردسالی سبب به تأخیر افتادن رشد زبان گفتاری نخواهد شد.

مهم است به خاطر داشته باشیم نیازی نیست از ابتدا تصمیمی برای تمام عمر کودک بگیرید. روش ارتباطی انتخاب شده در طول زمان با آگاهی از نیازهای کودک و علاقمندی‌های کودک و خانواده می‌تواند تغییر کند.

چه کسانی می‌توانند از دستگاه FM استفاده کنند؟
در صورتی که فرزندان قادر به استفاده از سمعک یا کاشت حلزون است می‌تواند از دستگاه FM هم استفاده کند. دستگاه FM همراه با سمعک یا کاشت حلزون به کودک کمک می‌کند روی صداهاى مورد نظرش تمرکز کند و شنیدن آنها برایش راحت‌تر شود.

کودکان با هر میزان کم شنوایی می‌توانند از FM استفاده کنند. این دستگاه‌ها مثل سمعک تنها صداها را تقویت نمی‌کنند بلکه به کودک کمک می‌کنند روی اصوات محیطی و گفتاری مورد نیاز خود تمرکز کنند. سمعک کودک متناسب با نوع کم شنوایی اش تجویز می‌شود و دستگاه FM هم با سمعک تنظیم می‌شود. بنابراین میزان سودمندی FM بسته به مناسب بودن سمعک کودک برای او دارد.

« نکات مهم »

صرفنظر از نوع روش ارتباطی مورد استفاده شما و فرزندان توجه به برخی نکات می‌تواند برای شما سودمند باشد :

- همیشه در برابر چیزی که به کودک می‌گویید، به او زمان بسیار زیاد برای پاسخ دادن بدهید. پیش از آغاز صحبت با آنها، اطمینان حاصل کنید به شما توجه دارند.
- همیشه روبروی او قرار بگیرید و تماس چشمی برقرار کنید. سعی کنید در سطح قد آنها قرار بگیرید و فاصله مناسب برای اشاره یا لب خوانی را رعایت فرمائید.
- دقت کنید اتاق نور مناسب داشته باشد و پشت شما پنجره قرار نداشته باشد، زیرا ایستادن پشت به نور سبب می‌شود سایه‌ای ایجاد شود و لب خوانی و دیدن حالت‌های چهره شما برای کودک مشکل می‌گردد.
- واضح، طبیعی و با سرعت معمولی صحبت کنید. فریاد نزنید زیرا کودک تصور می‌کند شما عصبانی

چگونه با فرزندم ارتباط برقرار کنم؟

کودکان دارای نشانگان داون به روش‌های مختلفی ارتباط برقرار می‌کنند. آنها بسته به سن و توانایی‌های خود و میزان کم شنوایی می‌توانند از زبان گفتاری، استفاده از سمعک‌ها و شکل‌های زبان اشاره یا ترکیبی از اینها استفاده کنند. اگر کودکان خیلی کوچک و در سن نوزادی است در عین حال می‌توانید از بیان چهره (حالت‌های چهره)، زبان اشاره، ژست‌ها و آهنگ کلام خود برای نشان دادن محبت و احساسات خود به او استفاده کنید و حضور خود را به کودک بفهمانید.

ضروری است از مهارت‌های مناسب جهت برقراری ارتباط بین خود و کودک استفاده کنید و نیازهای همه افراد در نظر گرفته شود. کم شنوایی سبب می‌شود رشد گفتاری کودک با تأخیر روبرو شود و بسیار مفید است که خانواده‌ها کمی زبان اشاره بیاموزند و از آن جهت برقراری ارتباط با کودک استفاده کنند. اگر همزمان از

- هستید. فریاد زدن حالت لب‌ها را هم عوض می‌کند.
- تا حد امکان صدای محیط را کم کنید. زیرا صدای محیط سبب می‌شود کودک حتی با سمعک هم درست نشود. استفاده از پرده و فرش سبب کم شدن اثر صدای محیط می‌شود.
- اگر فرزندتان از زبان اشاره استفاده نمی‌کند، از بیان چهره‌ای و ژست‌ها برای بیان احساسات خود استفاده کنید.
- هنگام صحبت کردن، سیگار نکشید، چیزی نخورید و صورتتان را به سمت دیگر نکنید. استفاده از عینک یا عینک آفتابی هم برقراری تماس چشمی را مشکل می‌کند.
- هنگامی که در جمع هستید، یکی یکی صحبت کنید. زمانی که فرد دیگری صحبت می‌کند به کودک اشاره کنید تا متوجه او شود و به او نگاه کند.
- زمانی که موضوع صحبت عوض می‌شود کاری کنید که فرزندتان متوجه شود.
- گاه شنیدن برخی کلمات مشکل است، در این حالت از کلمات هم معنی دیگر یا اشاره استفاده کنید.
- بین جملات مکث کنید و بررسی کنید فرزندتان صحبت‌ها را فهمیده باشد. به آنها بگوئید هر زمان متوجه صحبت‌ها نمی‌شود، صحبت را قطع کنند و از شما بخواهند تکرار کنید.

زیر نویس ها :

1. Otitis Media with Effusion (OME یا Glue Ear)
2. Feed back
3. Bone- Anchored Hearing Aid

منبع :

National Deaf Children's Society & National Down's Syndrome Association, Down's syndrome and childhood deafness , online ; available at : www.ndcs.org.uk

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی